

ทำไมความรุนแรงต่อสตรียังคงเกิดขึ้น แม้ในยุคที่สังคมพูดถึงความเท่าเทียม

Chapter 1

สถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรี วิกฤตที่ยังไม่จบในศตวรรษที่ 21
และ นิยามและรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรี
มองลึกปัญหาที่ซ่อนอยู่ใต้ความไม่เท่าเทียม

Chapter 1 สถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรี วิกฤตที่ยังไม่จบในศตวรรษที่ 21 นิยามและรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรี มองลึกปัญหาที่ซ่อนอยู่ใต้ความไม่เท่าเทียม

ท่ามกลางกระแสการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศที่เติบโตขึ้นทั่วโลก และความพยายามผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ เรายังคงเห็นข่าวความรุนแรงต่อสตรีอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย การคุกคามทางเพศ การทำร้ายทางจิตใจ หรือการเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นทั้งในพื้นที่สาธารณะ ที่ทำงาน และแม้กระทั่งในครอบครัว **ความขัดแย้งระหว่างการรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น** สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงแค่การประกาศนโยบายหรือออกกฎหมายเท่านั้น การขจัดความรุนแรงต่อสตรีให้หมดสิ้นไปจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงในระดับรากฐาน ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนในสังคม

บทความนี้จะสำรวจต้นตอของความรุนแรงต่อสตรีในมิติต่าง ๆ พร้อมชี้ให้เห็นว่าการยุติปัญหานี้ไม่ใช่แค่ **"หน้าที่ของผู้หญิง"** แต่คือความท้าทายของทุกคนในสังคมที่จะร่วมกันทลายวงจรความรุนแรง สร้างสังคมที่ปลอดภัย และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างแท้จริง

สถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรี วิกฤตที่ยังไม่จบในศตวรรษที่ 21

แม้โลกจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยความพยายามผลักดันความเท่าเทียมทางเพศ แต่ **ผู้หญิง 1 ใน 3** ทั่วโลกยังคงต้องเผชิญกับความรุนแรงทางร่างกายหรือทางเพศ ซึ่งตัวเลขนี้ไม่เพียงสะท้อนความล้มเหลวในการปกป้องสิทธิสตรี แต่ยังชี้ให้เห็นถึงวิกฤตที่ซับซ้อนและหยั่งรากลึกในโครงสร้างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

เมื่อตัวเลขที่สะท้อนความจริงอันน่าตกใจ ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) เปิดเผยว่า **ผู้หญิงและเด็กหญิงประมาณ 800 คน เสียชีวิตทุกวัน** จากภาวะแทรกซ้อนที่ป้องกันได้ระหว่างตั้งครรภ์และคลอดบุตร ขณะที่ **38%** ของการฆาตกรรมผู้หญิงทั่วโลกเกิดจากมือคู่ครอง ตัวเลขเหล่านี้ไม่ใช่แค่สถิติ แต่เป็นชีวิตจริงของผู้หญิงที่ต้องเผชิญความรุนแรงในทุกมิติของชีวิต

COVID-19 ตัวเร่งวิกฤตความรุนแรง การระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เห็นความเปราะบางของระบบคุ้มครองสตรี มาตรการล็อกดาวน์ที่มุ่งปกป้องประชาชนจากโรคระบาด กลับกลายเป็นดาบสองคมที่บีบให้ผู้หญิงต้องติดอยู่ในสถานการณ์อันตราย ต้องอยู่บ้านกับผู้กระทำ ความรุนแรง หลายประเทศรายงานว่ามี **จำนวนผู้หญิงที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์คุ้มครองเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว**

ความไม่เท่าเทียมในโครงสร้างอำนาจ ในพื้นที่การเมืองซึ่งควรเป็นแบบอย่างของความเท่าเทียม **ผู้หญิงมีสัดส่วนเพียง 26% ของสมาชิกรัฐสภาทั่วโลก** และมีเพียง **3 ใน 10** ของตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงที่เป็นผู้หญิง ตัวเลขนี้สะท้อนถึงอำนาจที่ไม่สมดุลในสังคม

ความเสี่ยงที่ซ้อนทับของกลุ่มเปราะบาง ผู้หญิงพิการและผู้สูงอายุต้องเผชิญความเสี่ยงมากขึ้น ทั้งการถูกควบคุมผ่านการกักเก็บยา อุปกรณ์ช่วยชีวิต และการทารุณกรรมทางการเงิน กล่าวคือ เป็นการจงใจเก็บยาที่จำเป็นไว้ไม่ให้ผู้หญิงพิการหรือผู้สูงอายุเข้าถึง การควบคุมการใช้ยาเพื่อสร้างอำนาจที่เหนือกว่า การทำให้อุปกรณ์เสียหาย การซ่อนไม้เท้า รถเข็น เพื่อจำกัดการเคลื่อนไหว ตลอดจนการปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงบัญชีธนาคาร การยกยอกเงินบำนาญหรือเงินช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่า **ผู้หญิงพิการมีโอกาสถูกกระทำความรุนแรงจากคู่ครองมากกว่าผู้หญิงทั่วไป**

นิยามและรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรี: มองลึกปัญหาที่ซ่อนอยู่ใต้ความไม่เท่าเทียม

การทำความเข้าใจนิยาม ลักษณะ และรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรี เป็นก้าวแรกสู่การแก้ไขปัญหา เพราะทุกการกระทำล้วนส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ ทั้งต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และอนาคตของสังคมโดยรวม

องค์การสหประชาชาติ (United Nations) นิยาม “**ความรุนแรงต่อสตรี**” ว่าการกระทำใด ๆ ที่มีรากฐานมาจากเพศสภาพ ซึ่งส่งผลหรืออาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงในหลายมิติ ทั้งทางร่างกาย เพศ จิตใจ และเศรษฐกิจ ครอบคลุมถึงการคุกคาม การบีบบังคับ และการลิดรอนเสรีภาพในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะหรือส่วนตัว

ความรุนแรงต่อสตรีมีผลกระทบต่อชีวิตผู้หญิงในหลายระดับ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจโดย **ลักษณะของความรุนแรงต่อสตรี**สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ความรุนแรงทางกายภาพ (Physical Violence)

ซึ่งเป็นการกระทำที่ส่งผลโดยตรงต่อร่างกาย ก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บ เช่น การทุบตี ผลักดัน หรือทำร้ายร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ ความรุนแรงประเภทนี้มักเห็นได้ชัดเจนที่สุดเพราะทิ้งร่องรอยทางกายภาพ

2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence)

ครอบคลุมการกระทำที่ละเมิดสิทธิทางเพศ โดยปราศจากความยินยอม ตั้งแต่การคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิด ไปจนถึงการข่มขืน รวมถึงการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence)

เป็นการทำร้ายที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ ผ่านการกระทำต่าง ๆ เช่น การข่มขู่ ดูถูก ทำให้รู้สึกไร้ค่า หรือควบคุมพฤติกรรมเกินขอบเขต แม้จะไม่มีร่องรอยทางกายภาพ แต่ผลกระทบอาจรุนแรงและยาวนาน

4. ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ (Economic Violence)

เป็นการควบคุมผ่านมิติทางการเงินและทรัพยากร เช่น การจำกัดการเข้าถึงทรัพยากรทางการเงิน การควบคุมรายได้ หรือการบังคับในเรื่องการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและการพึ่งพาตนเอง

ในสังคมปัจจุบัน เราเห็นปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมการแสดงออกของความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน โดย**รูปแบบของความรุนแรงต่อสตรี** จำแนกได้ดังนี้

1. ความรุนแรงทางเพศ

เป็นหนึ่งในรูปแบบของความรุนแรงที่พบบ่อยที่สุดส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็ก ผู้หญิงทั่วโลกไม่เพียงแต่สร้างความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและความเท่าเทียมทางเพศในระยะยาว **อัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศ 30% ของผู้หญิงทั่วโลก** เคยถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายหรือทางเพศจากคู่ครองหรือบุคคลอื่น ซึ่งหมายความว่าผู้หญิงกว่า **736 ล้านคน** เผชิญกับประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้ **6% ของผู้หญิงทั่วโลก** รายงานว่าพวกเขาเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยบุคคลที่ไม่ใช่คู่ครอง

ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิง 42% ของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายโดยคู่ครองได้รับบาดเจ็บทางกาย รวมถึงรอยฟกช้ำ กระดูกหัก หรืออาการบาดเจ็บร้ายแรง ซึ่งความรุนแรงทางเพศเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีโอกาสติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์สูงกว่า **1.5 เท่า** บางกรณีเสี่ยงต่อการติดเชื้อ **HIV มากขึ้น** นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพทางกายแล้ว ความรุนแรงทางเพศยังทำให้เกิด **ปัญหาสุขภาพจิต** เช่น ภาวะซึมเศร้า PTSD และความวิตกกังวล ซึ่งอาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในระยะยาว

ความรุนแรงทางเพศในที่ทำงานและในสังคม 35% ของผู้หญิงในบางประเทศ อาจเกิดขึ้นจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน หรือลูกค้า จากการสำรวจของ UN ระบุว่า **มากกว่า 15 ล้านคน** ถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กหญิงอายุ **15 - 19 ปี** นอกจากนี้

มากกว่า 27% ของผู้หญิงอายุ 15 - 49 ปี เคยถูกทำร้าย โดยคู่ครองในรูปแบบของความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ

ความรุนแรงทางเพศในบริบทของสงครามและความขัดแย้ง เมื่อความรุนแรงทางเพศถูกใช้เป็น "อาวุธ" ในพื้นที่สงคราม เช่น การข่มขืนในช่วงสงคราม ความรุนแรงทางเพศที่กระทำต่อพลเรือน ผู้หญิงและเด็กหญิงในพื้นที่ความขัดแย้งมักตกเป็นเหยื่อของการข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ และการแสวงประโยชน์ทางเพศ สิ่งเหล่านี้ถูกใช้เพื่อทำลายขวัญและบ่อนทำลายศักดิ์ศรีของผู้หญิง

2. การฆ่าผู้หญิง (Femicide)

เป็นการฆาตกรรมที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลทางเพศ โดยเฉพาะเมื่อผู้หญิงถูกฆ่าโดยคู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกและสะท้อนถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในสังคม **การฆ่าผู้หญิงโดยคู่ครอง** เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงต้องเผชิญกับความเสี่ยงถึงชีวิต โดย **38% ของคดีฆาตกรรมผู้หญิงทั่วโลก** เกิดจากคู่ครองหรืออดีตคู่ครอง หมายความว่าเกือบ **4 ใน 10** ของคดีฆาตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงเป็นผลมาจากความรุนแรงในครอบครัว

ผลกระทบจากโควิด-19 ที่ทำให้อัตราการฆ่าผู้หญิงเพิ่มขึ้น ในช่วงล็อกดาวน์และมาตรการกักตัว ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ในบ้านกับคู่ครองที่ใช้ความรุนแรง ส่งผลให้อัตราการฆาตกรรมผู้หญิงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์การสหประชาชาติเรียกสถานการณ์นี้ว่า **“เงามืดของโรคระบาด” (Shadow Pandemic)** สะท้อนถึงความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นอย่างเงียบ ๆ ภายในครัวเรือน

การฆาตกรรมผู้หญิงในครอบครัว จากรายงานของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ปี 2022 ระบุว่า มีผู้หญิงประมาณ **137 คน** ถูกฆ่าตายทุกวันโดยคู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งนี้หมายความว่า **ทุก ๆ ชั่วโมงมีผู้หญิงอย่างน้อย 6 คน** ต้องเสียชีวิตจากความรุนแรงในครอบครัว

3. การค้ามนุษย์

เป็นหนึ่งในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการแสวงหาผลประโยชน์จากมนุษย์ โดยเฉพาะ **ผู้หญิงและเด็กหญิง** มักตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน และการบังคับแต่งงาน ปัญหาทวีความรุนแรงขึ้นในช่วง

ภาวะวิกฤต เช่น สงคราม ความขัดแย้ง และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงตกอยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบางและเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาผลประโยชน์

อัตราส่วนของเหยื่อการค้ามนุษย์ จากรายงานของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ปี 2020 ระบุว่า **72% ของเหยื่อการค้ามนุษย์เป็นผู้หญิงและเด็กหญิง** โดยในบรรดาเหยื่อทั้งหมด **77% ถูกแสวงประโยชน์ทางเพศ** รวมถึงการบังคับค้าประเวณี การผลิตสื่อลามก และการล่วงละเมิดทางเพศ โดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ประเมินว่า มีผู้คนอย่างน้อย **4.8 ล้านคน ถูกบังคับให้ค้าประเวณี** ในกลุ่มเหยื่อเหล่านี้ **99% เป็นผู้หญิงและเด็กหญิง**

4. การปฏิบัติที่เป็นอันตราย

เป็นผลมาจากค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึง **การขลิบอวัยวะเพศหญิง (FGM) และการบังคับแต่งงานในวัยเด็ก** ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ **การขลิบอวัยวะเพศหญิง (FGM)** จากรายงานของ UNICEF (2023) พบว่า **200 ล้านคน ใน 31 ประเทศ** โดยเฉพาะในแอฟริกา ตะวันออกกลาง และบางส่วนของเอเชีย เคยผ่านการขลิบอวัยวะเพศหญิง และมักเกิดขึ้นกับเด็กหญิงอายุ 5 - 15 ปี โดยเชื่อว่าเป็นการรักษาความบริสุทธิ์ของผู้หญิงหรือเป็นการเตรียมตัวก่อนแต่งงาน ซึ่งการขลิบอวัยวะเพศหญิงไม่มีประโยชน์ทางการแพทย์ แต่ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เด็กหญิงบางคนเสียชีวิตจากการขลิบอวัยวะเพศ เนื่องจากการเสียเลือดมากเกินไปหรือการติดเชื้อ

การแต่งงานในวัยเด็กและการบังคับแต่งงาน จากรายงานของ UNICEF พบว่า เด็กหญิง **12 ล้านคน** ถูกบังคับแต่งงานก่อนอายุ 18 ปี ทุกปี ปัจจุบันมี **650 ล้านคน** ที่ยังมีชีวิตอยู่และเคยถูกบังคับแต่งงานในวัยเด็ก ส่งผลให้มีโอกาสถูกควบคุมและขาดอิสรภาพในชีวิตมากกว่าผู้หญิงที่แต่งงานเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ อาจมีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ในวัยเด็กทำให้ทารกและแม่มีโอกาเสียชีวิตสูงกว่า มีความเสี่ยงสูงต่อความรุนแรงในครอบครัวและการล่วงละเมิดทางเพศ

5. ความรุนแรงทางออนไลน์

โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กหญิงต้องเผชิญกับการคุกคามทางเพศ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การแบล็กเมลด้วยข้อมูลส่วนตัว และการล่วงละเมิดทางเพศผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ แต่ยังอาจนำไปสู่ความรุนแรงในโลกจริงอีกด้วย อัตราการเกิดความรุนแรงทางออนไลน์ต่อเด็กหญิงและสตรีวัยหนุ่มสาวจากรายงานขององค์การ Plan International (2021) พบว่า **58% ของเด็กหญิงและสตรีวัยหนุ่มสาวเคยถูกคุกคามทางออนไลน์**

ซึ่งรูปแบบของความรุนแรงทางออนไลน์ที่พบบ่อยที่สุดได้แก่ การส่งข้อความคุกคามทางเพศ การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวหรือภาพลับโดยไม่ได้รับความยินยอม และการล่วงละเมิดทางเพศผ่านโซเชียลมีเดีย โดยผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางออนไลน์มักเผชิญกับความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า PTSD และความเครียดเรื้อรัง

ความรุนแรงต่อสตรียังคงเป็นปัญหาที่ทำลายสังคมทั่วโลก แม้ในยุคที่ความเท่าเทียมทางเพศถูกพูดถึงอย่างกว้างขวาง สถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรียังคงเป็นวิกฤตที่ซับซ้อนและหยั่งรากลึกในโครงสร้างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง **การทำความเข้าใจนิยาม ลักษณะ และรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา** เนื่องจากผลกระทบของความรุนแรงส่งผลเป็นวงกว้าง ทั้งต่อสุขภาพกายและจิต สถานะทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาศักยภาพของสังคมโดยรวม

การยุติความรุนแรงต่อสตรีไม่เพียงเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน แต่ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรม การร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคมจะช่วยให้เราสามารถจัดวางบรรทัดฐานความรุนแรงนี้ได้ และนำไปสู่การสร้างอนาคตที่ปลอดภัยและเท่าเทียมสำหรับทุกคน

ใน Chapter 2 จะพาทุกคนสำรวจรากเหง้าของความรุนแรงต่อสตรีอย่างละเอียด เจาะลึกถึงสาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ต้องเฝ้าติดตาม พร้อมทั้งสำรวจว่าเหตุใดบาดแผลที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงคนหนึ่งจึงสามารถกลายมาเป็นวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งระบบ บทต่อไปจะช่วยให้สร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมต่อความซับซ้อนของประเด็นปัญหานี้

กองยุทธศาสตร์และประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs

SDG5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน

SDG16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

- Hfocus. (2563). *กรมการแพทย์เผย 4 แนวทางป้องกันความรุนแรงต่อเด็กและสตรี*. สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2020/11/20506>
- Un Women. (2024). *FAQs: Types of violence against women and girls*. Retrieved from <https://www.unwomen.org/en/articles/faqs/faqs-types-of-violence-against-women-and-girls>
- United Nations. (2025). *World News in Brief: WHO chief asks US to reconsider withdrawal, gender parity remains distant goal, call for rethink on Nordic alcohol law change*. Retrieved from <https://news.un.org/en/story/2025/02/1159711>
- World Health Organization (WHO). (2020). *Coronavirus disease (COVID-19): Violence against women*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-covid-19-violence-against-women>
- World Health Organization (WHO). (2024). *WHO calls for greater attention to violence against women with disabilities and older women*. Retrieved from <https://www.who.int/news/item/27-03-2024-who-calls-for-greater-attention-to-violence-against-women-with-disabilities-and-older-women>
- World Health Organization (WHO). (n.d.). *Violence against women*. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1
- ชลาศัย กันมินทร์. (2562.) ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน. สืบค้นจาก <https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2019/NA19-136.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). *5 ข้อปฏิบัติ ป้องกันความรุนแรงในสตรี*. สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=231270>